

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

*Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun
(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)*

¹ Ko fuddfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii. ² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»

³ «Kaa hawa ko hawa ewnotodo ka wulaa, wi'a: «Moyyinee laawol Joomiraado on, fewnon juri makko din!» »^a

⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe. ⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodufe *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooa, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata. ⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burdo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun.

⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniido on o lootirta on.»

*Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko
(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)*

^a **1:3** 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol. ¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru. ¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bid'fo an yidaafo on, mido weltor-maa.»

¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa. ¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

*Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)*

¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on, ¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomdinon Kibaaru Moyyo on!»

¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu minjiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungooɓe. ¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungooɓe yimbe.» ¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.

¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bid'fo Zabadii on, e Yuuhanna minan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hibe moyyintina jalaaji maɓɓe. ²⁰ Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci don ben maɓɓe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Raɗori Jinnawii e nder Nedɗo
(Luk. 4.31-37)

²¹ Be yahi Kafernahuum. E *ɗalaande fowteende nden, ɗun ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol. ²² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non. ²³ Hawrondiri nedɗo no ka juulirde maɓɓe ɗon mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i: ²⁴ «Hey ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!» ²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɗo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

²⁷ Fow ɗaldɪ, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni ɗu'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi ɗin, ɗi doftoo mo!» ²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy
(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay be yaltii ka juulirde ɗon, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu. ³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu sud-diido on no waalii nawnaare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko. ³¹ Iisaa badii mo, nangi jungo ngon, immini mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay niɓɓii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow. ³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal. ³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe jabbeeli nooneji nooneji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii di wowla, bay hari hidfi andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden jande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulɗinnde, o woni e toragol Alla. ³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dabbitugol mo. ³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka koɗooli kawtirdi e ɗoo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko ɗun addimmi.» ³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde den, raɗoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo ɗamajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido yidi, laato selluɗo laabaa.» ⁴² Don kisan, ɗamajan ɗan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde, ⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan ɗun hay gooto, kono yahu hollitoyoɗaa *yotti-noowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labɓinaɗaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo ɗun wonan

be seedee.» ⁴⁵ Bay wonii on nedfo yahii, o woni e wowlugol towna ko wafi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wulfini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo (Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto dun, Iisaa arti Kafer-nahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu. ² Yimbe duudube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on. ³ Yimbe nayo rondii maaya-bandujo, addani mo. ⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warnakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-bandujo e boggi dimbordi din. ⁵ Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-bandujo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no don, hibe miijoo ka berde mabbe: ⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodun don ka berde mon? ⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-bandujo <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yettaa boggi-dimbordi maa din, yahaa>, ko hondun e dii doo buri weebude? ¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal

ka aduna d'oo fii yaafagol junuubaaji», ¹¹ o wi'i jukkudfo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordfi maa dfin, hootaa ka maa.»

¹² On immii d'on kisan yeeso maβbe, o yetti boggi dimbordfi makko dfin, o yalti. Sabu d'un wadi be fow be haawii, tawi hibe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa d'un!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be. ¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodfii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto d'un, Iisaa joodfii fii naamugol ka suudu Lewi, tawi *yantoobe sagalle d'uudube e junuubankeebe d'uudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no d'uudi. ¹⁶ Bay jannoobe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'ii himo naamida e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun oo naamidanta e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben. Awa min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kapun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii

hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kapun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hibe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e maɓbe. ²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓbe. Onsay e den balde don be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidfo. Dun haray kesun dun naboray fow, wuddere nden furta yaajude. ²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri din woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden
(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu maɓbe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese. ²⁴ Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o jaama, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben? ²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawfo sadaka wi'eteedo Abiyyaataraa, o jaami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata ko

yottinoobe sadaka ben tun daganinoo paamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimbe ben taganaa, yimbe ben taganaaka fii aseweere nden. ²⁸ Ko d'un si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo (*Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11*)

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton. ² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toonude Iisaa, be ayni mo, hibe ndaara si o pawnday mo e *jalaande fowteteende nden. ³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo darofaa ka hakkunde doo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka goddo wafa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde maɓbe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli. ⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto d'un, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwruɗo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda ⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gafa Yurdayniwol den e d'ii banjeeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wafude kon

fow ari e makko. ⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo. ¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duuduɓe, tampirnoobe nabbeeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo. ¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'ii Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bidɗo Alla!» ¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno dɗin jinnaaji, o tentina wota dɗi feɗɗin fii makko.

*Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)*

¹³ Bawto dɗun, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko. ¹⁴ O subii sappoo e dɗo, o toɗɗii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo, ¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji dɗin. ¹⁶ Ben sappoo e dɗo, be o toɗɗii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, ¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowane-siisa, ko woni firo dɗun ko «siɓbe-farɗitere»), ¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiibe ben, ¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodɗo mo on.

*Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa
(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)*

²⁰ Bawto dɗun, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay jaamude. ²¹ Bay siɓbe Iisaa ben nanii dɗun, be ari nangugol mo, ko fii hari hiɓe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannooፎe fii Sariya on, iwruፎe Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji dīn o woni radorde jinnaaji dīn.»

²³ Onsay Iisaa noddi ፎe, yewtiri ፎe misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa? ²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude.

²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude. ²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii. ²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle nedፎo dolnuፎo, o mooba keyeeji on dīn, ado o habፎude on nedፎo dolnuፎo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon. ²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji dīn fow e hoyreeji dī ፎe hoynata dīn, ²⁹ kono kala hoynuፎo *Ruuhu Seniፎo on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.» ³⁰ Ko Iisaa wi'iri ፎe dūn, ko ፎay hiፎe wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootooፎe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini godፎo ko noddana ፎe mo. ³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, ፎe wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootooፎe mon ben no darii ka yaasi, hiፎe ፎaፎbitude on.»

³³ Iisaa jaabii ፎe, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootooፎe an ben?» ³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiiፎe hundi mo ben, o

wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben. ³⁵ Ko fii kala wadudo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo (*Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15*)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoodo takko makko on duudi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu. ² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i: ³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol. ⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modi de. ⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fudi heja sabu fewlugol leydi ndin. ⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka fadi din sinoo. ⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few. ⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, dowlunoobe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise. ¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise, ¹² fii yo be

ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji mabbe dɪn yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow? ¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dɪn ko daalol ngol. ¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka dɪtal ka daalol ngol sankaa dɪn. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e mabbe ngol. ¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare. ¹⁷ Kono be alaa dɪdi, ko fii hinaa be tabituɓe. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol mabbe daalol ngol, be tertoto kisan. ¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, ¹⁹ kono ngol ronka rimude e mabbe, ko fii haray ngol modɪraama anndeeji aduna e dɪayniro jawle e faaleeji ngurndan goo. ²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, jaba, ngol rima e mabbe, wobbe goo laabi cappande tati, wobbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Luk. 8.16-18)

²¹ O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wadetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene? ²² Ko fii alaa ko suudii ko feenataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitorra ko feenugol. ²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

²⁴ O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hedotodfon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdfon nden etirantedfon, beyditanedfon kadi. ²⁵ Ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Awdi

²⁶ O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedfo yetti awdi, sanki ka leydi. ²⁷ Woni o daanii woo, o daanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fuday, njanda, hara ko no o andiraa. ²⁸ Leydi ndin fudinay hoore mun, ndi adora pufol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe den kadi moyyinoo moyya ka cawtol. ²⁹ No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene

(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten dun? ³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko buri fandude e ko aawetee kon fow ka leydi. ³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wada caldi njani haa ka tawata colli din ka weeyo waaway hodude ka ley dowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde. ³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taal-ibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(*Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25*)

³⁵ Nden jande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gada.» ³⁶ Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laade goo d'owti be. ³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan. ³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o toɗani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi. ⁴⁰ E hoore d'un o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli d'in e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Did'o Selliniraa
(*Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39*)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, d'un ko e ndii leydi bee Gadariyankooɓe. ² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko. ³ Tawi ka on mari hod'o ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo haɓbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje. ⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo d'ahude.

⁵ Tawi jemma e palorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko, ⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadaa lan, an oo *Bidfo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!» ⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo nedfo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno inetedaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duudi!»

¹⁰ Awa kadi hidfi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don. ¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidfi wi'a: «Nawru men e dñi koseji fii no men naatira e nder majji!» ¹³ O newnani di dun. Jinnaaji din yalti e on nedfo, di naati e nder din koseji. Onsay koseji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii dun ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. ¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli. ¹⁶ Yi'unooobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseji din kon. ¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi mabbe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda.

¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, dun ko ka sibbe maa ben,

fillitanodfaa be ko Joomiraado on wafan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.» ²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wadani mo kon fow. Hediiɓe mo ben fow ŋaldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gaɗa, jamaa moolanaado ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu. ²² Tun godɗo e hooreɓe juulirde nden wi'eteedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyɗe makko. ²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Bidɗo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon ɗen e makko fii no o dadira, o wuura.» ²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa ɗuudɗo jokki mo, bittiri mo cende ɗen fow. ²⁵ Tawi kadi debbo no ɗon, hebii duubi sappoo e ɗiɗi himo soncaade. ²⁶ Tawi o tampii fota e juude pawndoobe ɗuudufe, awa kadi o ittii ko o jogii fow, ɗun nafaali huunde, kono paw ngun burtu. ²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on, ²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miiɗoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko ɗin, mi ndikkay.» ²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii paw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godɗun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an ɗin?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidfon maaka <ko hombo meemi lan?» »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadufo d'un on. ³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyde Iisaa, o wowlani mo goonga on fow. ³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa jaw ngu wondudaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, wobbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto dowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on. ³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jii boldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidfi kon. ³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jii boldu e d'ii gondfi? Ko fii jiwo on maayaali, o d'aani.» ⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e d'owtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni don. ⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo d'un: «Mi wi'ii ma: <Jiwo, immo!» ») ⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e didi. Kaawee mawfo hebi be. ⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota

hay gooto andu dʼun. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o jaama.

6

*Fii no be Naasirata ben Salori Gomdinde Iisaa
(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)*

¹ Onsay Iisaa iwi dʼon, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo. ² Bay wonii *jalaande fowteteende nden hewtii, dʼun ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi dʼuudfube no hedotonoo mo. Be ŋaldi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni ngu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa dʼii kaawakeeji moyyi woni wadinde e juude makko? ³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni bidɔo Mariyama on? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraabe makko ben no wondi e men dʼoo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.» ⁵ Laatii o waawaali wadude dʼon kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnuɓe goo, sellina be. ⁶ Kono o ŋaldi sabu angal gomdinal mabbe ngal. O jindi e kodooli hundudi dʼon dʼin, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didɔo

(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddi sappoo e didooɓe ben, o woni be e imminirgol dido dido e hoore jonnugol be bawgal radagol jinnaaji dʼin. ⁸ E hoore dʼun,

himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yoofoo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudi. ⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pafe, kono wota on borno dolokkaaji d'idi.» ¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo. ¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo dun wonan be seedee ella maɓɓe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu.

¹³ Tawi hibe raɗoo jinnaaji duudufi, juura nebbe e jawbe duudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden

(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii dun. E hoore dun tawi innde Iisaa nden lollii, hibe wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko dun wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa goddo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii dun, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadi e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu, ¹⁸ sabu ko

Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on. ¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiyya no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali, ²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neddo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono pande goo kanko Heroodiyya o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe suufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol.

²² E nder d'un, jiwo Heroodiyya on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladaa, mi wadante.» ²³ O wadani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko toridaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mido faalaa yo a jonnandoo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade. ²⁷ O immiini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka

kasu, ²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonni jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun. ²⁹ Bay wonii d'un andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)*

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wafi kon fow e ko be janni kon. ³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulfini, fowtofon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be jaamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulfinnde. ³³ Buy yi'i hibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton. ³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa duududo, o yurmaa be, ko fii hari hibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duudufi.

³⁵ Nde tawnoo jallal ngal poodike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinnde, awa kadi jallal ngal poodike. ³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodooli kawtirdi e d'oo, be d'abboya ko be jaama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujji teemedde didi, men okkora be ko be jaama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko bireediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be

humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodɗinir be fow mojobe mojobe ka hoore huɗo hecco. ⁴⁰ Be jodɗiniri be saffeeji saffeeji, di yimbe teemedere, e di yimbe cappande njowo. ⁴¹ O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi din e hakkunde fow. ⁴² Fow naami haa haari. ⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e didi tew kunte bireedi e liyyi. ⁴⁴ Ben naamunooɓe on bireedi hari ko be worɓe guluuje njowo.

*Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)*

⁴⁵ Bawto ɗun kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gaɗa, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon. ⁴⁶ Bay o waynondirii e maɓɓe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay niɓɓii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi. ⁴⁸ O andi hiɓe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hiɓe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade. ⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki, ⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!» ⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓɓe,

hendu ndun deyyiti. Be fow be ɲalɗi fota, ⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo wadudɗo on ka bireediije, bay hari berɗe maɓɓe ɗen no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan. ⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa. ⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnuɓe e hoore foggi-dimbordɗi, kala ka andanoo himo ɗon. ⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka kodooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnuɓe ben ka fottirɗe, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun ɗin (Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e wobɓe e jannoobe fii Sariya on, iwrunoobe Yerusalaam, moobii takko Iisaa. ² Be yi'i wobɓe e taalibaabe makko ben no ɲaamira juude tuunude, e maanaa ɗe soodaaka. ³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahu-udiyankeebe ben fow ɲaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hibe jogitinoo naamuuji mawbe maɓɓe ben. ⁴ Si be iwtiino ka fottirɗe, be ɲaamiino woo nde be laɓɓinii. Hibe joginoo kadi naamuuji buy ɗi be wadafynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande ɗen e miranji ɗin.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun haɗi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe

ben? E ko fii hondun be jaamata, hara be soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

«Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde maɓbe den no wodfondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeeji di be woni jannude din ko di yimbe ben sinci.»^c

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon din, ¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: «Teddin yumma maa e ben maa», awa kadi: «on mo hudfi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.» ¹¹ Kono onon hidon wi'a goddo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: «Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.» ¹² E nder wi'ugol mon dun, on accataa ontigi wafana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi. ¹³ Ko nii wondon mehindinirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hidon wadfa kadi piiji duudufu goo nandufi e mun!»

*Fii ko Tuuninta Neddo kon
(Mat. 15.10-20)*

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon. ¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e neddo, tuunina mo, kono ko

^c 7:7 7.7 Isa. 29.13

ko yaltata e nedfo kon tuuninta mo. ¹⁶ Mo no mari noppi nanirfi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodfitii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal. ¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nedfo, waawaynde tuuninde mo? ¹⁹ Ko fii d'un naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, d'un yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i don ko wonde paameteji din fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nedfo kon woni ko tuuninta mo, ²¹ ko fii, ko e nder bernde nedfo miijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e ²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiibaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal. ²³ Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder nedfo, tuunina mo.»

Fii no Gomfinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri

(Mat. 15.21-28)

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati don e suudu, tawi o yidfaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudfaade, ²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bidfo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyde makko. ²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankoo, mo iwdi mun woni Fenisii, d'un ko e nder Sirii. O torii mo radanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji dɪn.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiyyii, Koohoojo, kono hay bareeji wonɔi ka ley taabal dɪn naamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi biɔɔo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufo-Mbobidi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu. ³² Be addani mo pahidufo-mbobidi, be jeeji mo *fawugol juude ɔen e hoore on, sellina mo. ³³ O nabi mo sera, ka wofɔɔitii jamaa on, o ukki kolli makko dɪn ka nder noppi nawnuɔo on, o tutti, o meemini ɔenngal on ngal. ³⁴ Onsay o banti gite makko ɔen, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!») ³⁵ Tun kisan noppi makko dɪn udditii, ɔenngal makko ngal kadi ɔowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan ɔun hay gooto, kono, ko no o haɔirnoo be woo, be burtiraynoo lollinirde. ³⁷ Be woni e nder ɔalaw tiidufo, be wi'i: «Ko o waɔata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidufuɔe ben, o wowlina kadi mbobidufuɔe ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(*Mat. 15.32-39*)

¹ E den balde don, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no don, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: ² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama. ³ Si mi yiltii be ka mabbe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e mabbe ko ka woddi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulfinnde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedidi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeedidi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini. ⁷ Tawi hibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be. ⁸ Be jaami haa be haari, moobitaa debbeeje jeedidi tew ko lutti. ⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto dun Iisaa yilti be. ¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande
(*Mat. 16.1-4*)

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fuddii yed-dondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol

^d **8:10** 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu. ¹² Iisaa tayiti foofaango tiidfungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.» ¹³ Onsay o acci be don, o bakii kadi e laana fii lumbugol gada.

*Fii «Lewen» Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Lando on
(Mat. 16.5-12)*

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana. ¹⁵ Iisaa yamiri be dundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri dun, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii? ¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa? ¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e didi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedifi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedifi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundoo goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto dɔn be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo. ²³ Onsay o jogii jungo bundo on, o nabi mo ka baawo hodo. O wadi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude godɔn?»

²⁴ O banti gite den, o wi'i: «Mido haccaade yimbe, kono mido yiirude be wa ledde wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi. ²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodo.»

*Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)*

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e koofooli Seezariiya-Filiipu dɔn, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on goddo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

*Fii Tampereji Iisaa dɔn e Artugol makko ngol
(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)*

³¹ Onsay o fudfdii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannooŋe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere. ³² Tawi ko no laabiri o yewtata d̄ii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa d̄in hinaa d̄i Alla, kono ko d̄i yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi. ³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, d̄an hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay d̄an. ³⁶ E ko nafa hondun woodani ned̄do hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? ³⁷ Maa ko hondun ned̄do ittata fii sottugol wonkii mun kin? ³⁸ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongud̄i an d̄in e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe d̄oo ben,

^d **8:34** 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

² Balde jeegoo bawto dfun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, ³ concii makko dfin jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non. ⁴ Iiliya e Muusaa feepani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.» ⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde dfon, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo. ¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde mabbe, hibe wi'a: «Ko hondfun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondfun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹² O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iliiya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee? ¹³ Kono mi andinii on Iliiya ariino, kono be wadiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo
(*Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43*)

¹⁴ Bay be hewtitii takko taalibaabe ben, be yi'i jamaa duududo e jannoobe fii Sariya on takko mabbe no yeddondira e mabbe. ¹⁵ No jamaa on yiirunoo Iisaa, be naldii fota, be dogi fii hiwroyagol mo. ¹⁶ Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e mabbe?»

¹⁷ Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo bidfo an gorko, mo jinnawii mbobindinaayngii nangi. ¹⁸ Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o natindira piye den, o yooru ken. Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupantoo on? Addanee lan mo doo.»

²⁰ Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda. ²¹ Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma dun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko. ²² Awa kadi soono woo jinnawii ngin

bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidfon waawi godfdun, yurmee men, wallon men!»

²³ Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udfaa si mido waawi! Fow no newanii gomdindol!»

²⁴ Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Midō gomdini! Kono wallitee lan ko fii gomdinal an ngal no ṅakkanimmi!»

²⁵ Bay Iisaa yi'ii jamaa on no dogaa, ara e mabbe, onsay o toṅani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindīnayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

²⁶ Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidī, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa dūudube wi'i: «Kun maayii!»

²⁷ Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

²⁸ Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali rafaade ngii jinnawii?»

²⁹ O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

³⁰ Onsay be iwi don, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni, ³¹ ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ben, o wi'a be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, be wara mo. Balde tati bawto maygol makko, o immitoo.» ³² Kono hari taalibaabe ben alaa faamude dīn kongudī, awa kadi be huli landitagol mo dī.

*Fii Burfo Teddude on e Hakkunde Mabbe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)*

³³ Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore hondun wonnofon yeddondirde ka laawol?»

³⁴ Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo furi teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddi sappoo e dīdoobe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e dī fow, kurkaadu fow.»

³⁶ Onsay o yetti paykun, o jod'dini kun hakkunde maɓbe. Bay o hirbike kun, o wi'i be: ³⁷ «Kala jabuɗo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabuɗo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuludo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun bay o wonda e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii hay gooto waawataa wadude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan ɓawto ɗun, wowlammi ko boni. ⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gaɗo men, haray ko gido men. ⁴¹ Awa kadi, kala okkorɗo on ndiyan yareteefan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o faɗataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu. ⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggoda, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a

jogaade juude dīdi yahaa ka jahannama, ka yiite nge dfaanotaako. ⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde dīdi, bugedaa ka jahannama. ⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite dīdi, bugedaa ka jahannama ⁴⁸ ka gildi maɓbe dīn maayataa dōn e ka yiite ngen dfaanotaako dōn.

⁴⁹ «Ko fii kala neddo lensinirte yiite. ⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wadee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi dōn, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gada Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaaɓe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii goddo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaaɓe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadangol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa windani on nden yamiroore. ⁶ Kono ka fufdoode, Alla tagii be, o wadi be gorko e debbo.

⁷ «Ko dun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun,

humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dido be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto. ⁹ Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii dun. ¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko. ¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godfo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben tonjani ben.

¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii dun, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani. ¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

¹⁶ Bawto dun o hirbii paykoy koy, o *fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

^e **10:8** 10.8 Fuf. 2.24

17 Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay godfo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

18 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on. 19 Hidfa andi yamirooje den: d'fun ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

20 O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wafude d'fun fow gila e cukankaaku an.»

21 Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No ṅakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa miskinbe ben, d'fun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.» 22 Bay on nanii d'in kongudfi, o nirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldfi fota.

Fii Accuḃe ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

23 Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

24 Taalibaabe ben ṅaldfi fii d'in yewtereeji. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Fayḃe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti. 25 No furi weebande ngelooḃa ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

^f 10:19 10.19 Egg. 20.12-16

²⁶ Taalibaabe ben burti ṅaldude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedḡanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accuḡo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e fibbe mun ben e gese mun ḡen sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on, ³⁰ o heboyay ko buri ḡun laabi teemedere: cuḡi e musibbe e bandiraabe e neeniraabe e fibbe e gese e cukkeede ka aduna ḡoo. Ka aduna aroyowo o heboyay ngurndan poomayankejan. ³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

*Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon
(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)*

³² Nde tawnoo hibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso maḡbe, taalibaabe ben ṅaldi, jukkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e ḡiḡoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon. ³³ O wi'i be: «Awa hiḡen yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto ḡun o immitoo.»

*Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon
(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)*

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, dūn ko biibbe Zabadii ben, badii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on wadān men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi wadān on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjinngu, goddo e amen wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden. ⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata dūn: don no yedaa be fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii dūn, be fuddii seytinande Yaaquuba e Yuuhanna.

⁴² Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitorden wa hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe. ⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon. ⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccufo fow, ⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol,

kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo
(*Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43*)

⁴⁶ Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaaɓe makko ben e jamaa duududo on be yaltii don, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko bid'ɗo oo wi'eteedo Timaawu, no joodii ka sera laawol. ⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddi bundo on, e hoore hife wi'a mo: «Wakkilo, immodaa, himo noddude ma!»

⁵⁰ Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa yo mi wafane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomɗinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(*Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19*)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, don ko takko Fello

*Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dido, ² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway don mbabun kun goddo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon. ³ Si goddo aru on e landaade: «Ko hondun wadanton don?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neebaa.» »

⁴ Onsay be yahi, be tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka d'atal, be hunti kun. ⁵ Wobbe e wonnoobe don ben wi'i be: «Ko hondun wadi si hidon huntude mbabun kun?» ⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo be non. Onsay be acci be yahi. ⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndadfdani mo concii mabbe din e hoore makkun. Iisaa joodii e hoore makkun. ⁸ Yimbe buy ndadfdani mo concii mun din ka laawol, wobbe caldi di be saltii ka buruure din. ⁹ Tawi hikkornoobe yeeso makko ben e iwtirnoobe baawo ben no ewnaade wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude, don ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja burdo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo nibbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e didfoobe ben.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi
(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden pande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa. ¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodditii. O yahi ndaarugol si o taway ton godfun. Bay o badike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe. ¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota goddo naamitu hande kadi bibbe maa ben.» Taalibaabe makko ben nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay be hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e radagol yeeyaynoobe ben e soodaynoobe ben ka juulirde. O wayliti taabe wafaynoobe sensa-sensita ben e julle yeeyaynoobe gabooji ben. ¹⁶ Tawi o jabataa hay gooto nabora godfun ka nder dingiral juulirde, ¹⁷ e hoore himo jannaynoo be, wi'a: «Hinaa no windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi dfin fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»ⁱ

¹⁸ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii dfin, be woni e dabbugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hibe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no njaldidi e ko o jannata kon. ¹⁹ Bay nibbii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin
(Mat. 21.20-22)

h 11:17 11.17a Isa. 56.7 **i** 11:17 11.17b Yer. 7.11

²⁰ Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka dafi. ²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki hudunodfon kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomdinee Alla! ²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godfo wi'u ngoo fello yo ngo boro dfoo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka bernde makko, hara himo gomdini ko o wi'i kon waday, dfun wadante mo. ²⁴ Ko dfun wadi si mi wi'ay on, kala ko landidfon e nder toragol Alla, hoolee on hendike dfun, dfun wadante on. ²⁵ Nde hidfon toroo Alla, hara hidfon seytinani godfo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaafarana on onon kadi bonnereeeji mon din. ²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondo ka kammu on kapun kadi yaafantaako on bonnereeeji mon din.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(*Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8*)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari e makko. ²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude dfun e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa wadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wafirde dfun. ³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa

lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neddanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomɗinen mo? ³² Si en jaabike mo-le ko e neddanke d'un iwri.» (E hin-le hibe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.) ³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadinde d'un.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaabe Tutateeri Wiiju

(Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto d'un Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godɗo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari.

² Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnann mo biɓɓe wiiju geɓal makko ngal.

³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe. ⁴ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi onɗon kadi e hoore, be hersini. ⁵ O immiini kadi tammo, be wari on. E d'uudube be o immiinnoo piyaa, woɓɓe waraa.

⁶ «Tawi ko biɗɗo makko yiɗaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immiini mo haa e maɓɓe, himo wi'a: «Be teddinay biɗɗo an on.»

⁷ «Kono kambe remooɓe wiiju ben be haldi: «Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, d'un

ndondi ndin wontanay en!› ⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka ɓaawo tutateeri wiɓnu.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiɓnu waɗata ɓen? On aray, re'a ɓen remooɓe wiɓnu, o jonna tutateeri ndin wobɓe goo.» ¹⁰ Onsay Iisaa wi'i ɓe kadi: «E hara on jangaali ko bindi ɗin wi'i kon? Ko fii hidii wi'i wonde:

«Hayre nde mahoobe ɓen hawkunoo nden wontii hittunde ka soɓɓundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri,

ɗun no hawnii e gite men!› »j

¹² Bay ɓe faamii wonde ko fii maɓɓe Iisaa waɗani ngal misal, ɓe woni e ɗaɓɓugol feere no ɓe nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on. Onsay ɓe acci mo ɗon, ɓe yahi.

*Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)*

¹³ Onsay ɓe immiini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimɓe Heroodu goo fii ko nangira mo konguɗi makko ɗin. ¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meɗen andi ko on nundube, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimɓe ɓen, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meɗen haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal maɓɓe ngal, o jaabii ɓe, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.» ¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii ɓe

wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be njalɗi e makko.

*Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)*

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo: ¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godɗo maayii accii beyngu e baawo biɗɗo, haray mijjiraawo on mayɗo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya. ²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedido. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya. ²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujoo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non. ²² Tawii hay gooto e ben njeedido accaali jurriya. Bay feyyii e maɓbe be fow, debbo on kadi maayii. ²³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko waɗi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi ɗin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal. ²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli. ²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal maɓbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla

Issaaqa e Alla Yaaquuba?»^k ²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Goddo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndaarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto, ³⁰ awa kadi yo a yidfir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.»^m ³¹ E hino ko hikki don kon: «Yo a yidfir pokondo maa on wano yidfirfaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.» »ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlia goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, goddo goo kadi alaa ko wonaa kanko, ³³ yidfira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidfirgol pokondo mun wa hoore mun, dun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndaarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodfondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

^k 12:26 12.26 Egg. 3.6 ^m 12:30 12.30 Yaj. 6.4-5 ⁿ 12:31 12.31 Lew. 19.18

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda? ³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe

maa.»¹

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duudufo no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, ³⁹ yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfdule arane den ka nafagol. ⁴⁰ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe junna julde mabbe fii yiingo. Awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on

(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodfii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wadaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duudufi. ⁴² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay. ⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujo baaso itti kon

¹ **12:36** 12.36 Zab. 110.1

no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka. ⁴⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani d'un kon be wadi, kono kanko keynguujo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaade e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa d'oo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo, ⁴ be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma d'un wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol d'un fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on, ⁶ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duuduube. ⁷ Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee d'un wada, kono hinaa don wonata lannoode nden. ⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeji kadi wada. Ko d'un wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi neta din.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii be naboyay on ka naawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabedon ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee. ¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feppinanee leyyi din fow. ¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on. ¹² Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree. ¹³ Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo nappike dun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude don woo,ŋ (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle. ¹⁵ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano goddun ka nder suudu. ¹⁶ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on. ¹⁷ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. ¹⁸ Awa toree fii wota dun ardu ndungu. ¹⁹ Ko fi satteende wafay e den palaade nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fuddoode aduna mo Alla tagi, e nde buri mun waditataa han kadi. ²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den palaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaabe be o subii ben.

ŋ **13:14** 13.14 Dan. 9.27, 11.31, 12.11

21 «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: «Almasiihu on no dfoo!» maa «himo daa!», wota on hoolo mo. 22 Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadoya maandeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo. 23 Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii d'un fow.»

*Fii Ardu Bii-Aaden on, d'un ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)*

24 «Kono e den palaade, bawto nden satteende, «Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, 25 kooode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»P

26 «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural. 27 Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

28 «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike. 29 Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal. 30 Ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow wafay ado nguu jamaanu feyyude. 31 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.

32 «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo

on tun andi fii nden palaande e on saa'i. ³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata. ³⁴ Dun no wa'i wa nedfo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol. ³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi. ³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidfon daanii. ³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde didi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den waday.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooƙe fii Sariya on ben no dabɓaynoo ko honno ƙe nangirta Iisaa yoyre, ƙe wara mo. ² Tawi hiƙe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu waɗu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>.

On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wobbe e taalibaabe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri?

⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude furi *dinaru-uji teemedde tati, okken miskinbe ben!» Onsay be felii debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: « Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi. ⁷ Misikinbe ben kan, hidon wondi e mabbe soono woo, on waaway be wadande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wondataa e an soono woo. ⁸ Kanko debbo on o wadfi ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede. ⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fejjinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadfi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay goddo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, dñun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude mabbe. ¹¹ Be hedfi mo, be welfori dñun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka pallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, dñun ko pande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon

yo men moyyananoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immini dido e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiido loonde ndiyan, on jokkay mo. ¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?» ¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njanndu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay nibbii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e didoobe ben. ¹⁸ Wa fewndo ko be joodii, hibe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, goddo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay be fuddii aanude fota, mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo e onon sappoo e didoobe ben, fun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto. ²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, fundoo ko bandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari. ²⁴ O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan fii duudube. ²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiipu haa pande mi yaritoyta njaram wiipu kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddannde Petruusu nden
(*Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38*)

²⁷ Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r ²⁸ Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

²⁹ Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min dɔn wonantaa lan!»

³⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi dɔɔɔ, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³¹ Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee dɔn Jatsaymaani

(*Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46*)

³² Bawto dɔn be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Joodee dɔo haa mi

^r 14:27 14.27 Zak. 13.7

toroyoo.» ³³ O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fudfii hebude annde e sokola, ³⁴ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee d'oo, hiiren.»

³⁵ O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.» ³⁶ O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hidfa waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

³⁷ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto? ³⁸ Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

³⁹ O woddfitii be kadi d'immun, o torii, o fillitii diya kongufi. ⁴⁰ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

⁴¹ O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no wattede e juude junuubanke'en. ⁴² Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e did'ooobe ben, hewtidii e jamaa jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

⁴⁴ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabon, aynon mo fota.»

⁴⁵ Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo. ⁴⁶ Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo. ⁴⁷ Tun goddo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujo arandon? ⁴⁹ E hin-le mido wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono don wadiri fii ko windanoo kon yo laato.»

⁵⁰ Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

⁵¹ Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi. ⁵² Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o bornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben (Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri don. ⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynoobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali. ⁵⁶ Ko fi hari duufube no seeditoo

penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji mabbe dɪn yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a: ⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimbe.» ⁵⁹ Tawi hay e hoore dɪn seedee mabbe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?» ⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasihu on, dɪn ko *Bidɗo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun dɪn, wi'i: «Ko seedeeji hondii kadi faaladen? ⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e dɪn?»

Fow happirani mo foddugol e mayde. ⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(*Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, godfo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawdo sadaka on ari. ⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hidfa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wondaa wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduujo ndaari mo, wi'i wonnoobe don ben kadi: «Oo ko tawdaado e mabbe.» ⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe don ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a godfo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedfo mo wondon wowlude fii mun!» ⁷² Tun ka dimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi didi, haray a yeddii fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu
(*Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40*)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben e dental fewjoobe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu. ² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ben no libi toope dɗuudufe e hoore makko. ⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii ɗee toope ɗe ɓe woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun ɗaldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay ɓe kasojo gooto mo ɓe torinoo mo fii mun woo. ⁷ Hari godɗo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on ɓe itti hoore.

⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, ɓe woni e toragol mo, wi'a yo o wadɗan ɓe ko woowani ɓe kon.

⁹ Pilaatu jaabii ɓe, wi'i: «Hara hidon yidɗi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?» ¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadɗi si hooreeɓe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge. ¹¹ Kono hooreeɓe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan ɓe Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i ɓe: «Ko hondun non faaladon yo mi wadɗu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeeɓe ɓen?»

¹³ ɓe ewnii kadi, ɓe wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i ɓe kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

ɓe burti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani ɓe Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓɓe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(*Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3*)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow, ¹⁷ be borni mo dolokke bodseejo,^s be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol. ¹⁸ E hoore dun, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankebe!» ¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujinkinani mo. ²⁰ Bay wonii be gaynii mo wafude jalnori, be borti mo dolokke bodseejo on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(*Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27*)

²¹ Tawi goddo no wi'ee Sim'uunu mo Sireenii no iwaynoo ngesa, rewi don. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal. ²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dun ko «Nokkuure Laalagal Hoore». ²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude. ²⁴ Onsay be fempii mo. Be sendiri concii makko din urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on. ²⁶ Hari dundoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.» ²⁷ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on

^s 15:17 15.17 Ko dolokke bodseejo lando on bornotonoo.

^t 15:24 15.24 Zab. 22.19

ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.
²⁸ Ko nii ko bindi dɛn wi'unoo kon laatori, wonde:
 «O wattidete e bonbe ben.»^u ²⁹ Tawi feyyoobe
 ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an
 oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden,
 darnita nde e nder balde tati, ³⁰ awa dandito an
 tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal dɛn!»

³¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e
 jannooɓe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo
 hakkunde maɓɓe, wi'a: «O dandii beya, kono
 o waawataa dandude hoore makko! ³² Si ko
 o *Almasiihu on, dɛn ko lando *Isra'iila'en, yo
 o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, dɛn en
 gomɛinay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben
 kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)

³³ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi
 ndin fow haa ka ɓaawo fanaa. ³⁴ Wa fewndo ka
 ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidɛ, o wi'i: «Iilooyi,
 Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla
 an, Alla an, ko fii honɗun tertanidaa mi?)

³⁵ Wobɓe e wonnoobe dɛn ben nani ko o wi'i
 kon, be wi'i: «On nanii, o noddii Iiliiya!»

³⁶ Tun godɗo e maɓɓe dogi, yettoyi linsere, o
 fuɓɓini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o
 waɗi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru,
 e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliiya
 aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidɛ, onsay o timmi.

^u **15:28** 15.28 Isa. 53.12 ^w **15:34** 15.34 Zab. 22.2

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce dīdī, gila dow haa ley. ³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnooɗo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo nedɗo ko *Bidɗo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wofɗitii, no ndaara. Tawi no tawdaa e maɓɓe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu. ⁴¹ Tawi ko ben jikkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e ɗuudube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

*Fii no Iisaa Surriraa
(Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)*

⁴² Hawrondiri niɓɓii, tawi ko hebulanagol *ɗalaande fowteteende nden. ⁴³ Onsay oo wi'eteɗo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental maɓɓe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kaɗun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on. ⁴⁴ Pilaatu ɗalɗi ko tawi o maayii kon. O noddii hooreejo suufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino. ⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo ɗun, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on. ⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasange, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto. O talli hayre, o wadī ka dambugal qaburu. ⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

*Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)*

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, d'un ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on. ² E alat, d'un ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, d'un ko ka puɗal naange. ³ Tawi hibe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?» ⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama. ⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no jood'ori ka sengo jaamo. Be ɗaldi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa doo. E hino nokkuure ka o belnано don. ⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hibe huli.

*Fii no Iisaa Feeɗirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o
(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)*

⁹ Bay Iisaa immitike e jalaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o

yaltinnoo jinnaaji jeedifdi e mun. ¹⁰ On yahi, o banginanoyi d'un be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla. ¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto d'un, tawi d'ifo e mabbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feepirani be noone goo. ¹³ Ben kadi arti, holliti d'un beya, laatii be hoolaaki ben kadi. ¹⁴ Ka sakkitorun o feepani sappoo e go'oobe ben, wa fewndo ko be joodii fii naamugol, o feli be sabu angal gomdinal mabbe ngal e cattal berde mabbe den, fii ko be hoolaaki yi'unoobe mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore d'un o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, feppinanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on. ¹⁶ Kala on gomdindo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomdinaali, happante. ¹⁷ E hino maandeeji wondaydi e ben gomdinbe: e innde an be radoyto jinnaaji d'in, be wowla kadi e *haalaaji goo, ¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, d'un masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude mabbe den e hoore nawnuube ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo jaamo Alla. ²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e mabbe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo d'in.

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular
language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbt.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6